

Persephone
Van Trier

**Persephone
van Trier**

Menko Wielaerts

Schrijver: Menko Welaerts
Coverontwerp: MenkoWelaerts
ISBN: 9789402120066
© Menko Welaerts

1

‘Is dat je werk, mevrouwetje. Boeken van anderen lezen op een terras? Wat presteer je zelf eigenlijk?’

Zo was ze lastig gevallen door twee onbekenden. Twee kerels met akelige koppen die meenden haar de maat te moeten nemen. Niet lang daarna ging het goed mis met Marike van der Waals. De brokstukken van haar leven werden door een dun draadje bij elkaar gehouden. Het werd zonder mededogen doorgeknipt.

Marike had een boek meegenomen naar het terras. Ze was uitgeput wakker geworden, maar haar vrije dag had zich veelbelovend aangekondigd. Met vogelgetjilp, windstilte en een helderblauwe lucht, waarvan de kracht hier en daar subtiel werd onderstreept door een sierlijke, witte veer. Ze had zich voorgenomen dit lichtpuntje vast te houden.

Na het opstaan had ze eerst op haar gemak ontbeten in de tuin. Daarna uitgebreid gedoucht, haar oksels en bikinilijn onthaard en iets luchtigs aangetrokken. Dat voelde al een stuk beter. De dag leek in te dalen en zich te verzoenen met haar lijf. Ze was naar een terras gegaan, niet ver van haar benedenwoning in de binnenstad van Utrecht. Marike woonde al langere tijd alleen. Ze vond dat wel best zo. Wel zocht ze af en toe de gezelligheid op van een mooie doorde-weekse dag op straat.

Dit was zo’n dag. Van lezen kwam niet veel. Met het boek dicht op schoot en een espresso voor zich, nam ze de drukte op het plein in zich op. Het was half twaalf en er was veel te zien. Een puberstel, waarvan de jongen een enorme stennis maakte. Zo te horen had zijn vriendinnetje het net uitge-

maakt. Hij smeedt zijn schooltas woedend over het plein heen en schreeuwde:

'Jij weet helemaal niet hoe ik me voel, stomme trut. Jij denkt alleen maar aan jezelf!'

Zij fietste stuurs weg en hij rende als een dolle achter haar aan. Marike keek bezorgd of hij haar niet te lijf ging en zag anderen op het terras meekijken. Hij leek er kwaad genoeg voor, maar er gebeurde niets. Hij wilde het meisje overtuigen van zijn totale ontredde. Een laatste wanhoopspoging. Zo te zien niet zomaar een verliefdheidje. Ze verdwenen uit beeld. Marike en de rest van het terras bleven achter met een open einde.

Een cliffhanger noemden Amerikanen het. Het maakte nieuwsgierig naar het vervolg. Als je een paar uur op een terras doorbracht kreeg je veel cliffhangers voorgeschoteld, bedacht ze. Fragmenten van levens van onbekenden die een verschil van mening hadden, ergens lol om hadden, elkaar negeerden of toenadering zochten. Taferelen met onbekende achtergronden en waarvan je de afloop niet te weten kwam. Marike volgde ze graag en maakte ze soms in gedachten af.

Naast haar zaten twee mannen in pak, dertigers. Een werklunch, raadde ze. Het gesprek liep stroef en klonk plichtmatig. Ze bevroegen elkaar over vakantieplannen, maar terwijl de één vertelde, dwaalde de aandacht van de ander al snel af. Communicatie op de automatische piloot. Ze reageerden op toonhoogteverschillen die verraadden dat een reactie werd verwacht. Zo kabbelden ze voort naar de rekening en de fooi. Marike vond dat ze elkaar gebruikten om te laten zien: kijk, wij hebben een interessant zakengesprek.

Aan haar andere kant een stel van een jaar of vijftig. De vrouw had andere verwachtingen van hun uitje dan de man, die verdiept leek in een openbaar vervoerkrantje. Marike had haar een paar pogingen horen doen om een gesprek te beginnen: Of Sabine, waarschijnlijk hun dochter, zich wel

alleen zou redden in Glasgow. Bij wie ze de poes zouden onderbrengen deze zomervakantie. Ze konden tante Coba niet vragen nu ze zo ziek was. Hij bromde haar van zich af: Ze redt zich wel, We verzinnen wel iets. Dat soort antwoorden.

Zij keek even licht geërgerd over het plein, hernam zich; keek hem een tijd peilend van opzij aan en probeerde toen met grof geschut door het pantser van de man heen te komen.

‘Zeg Cor, misschien niet het goede moment om het te vragen - dat is het immers nooit - maar als jij doodgaat, hè, wil je dan gecremeerd worden of begraven?’

Nu keek hij dan toch even op van zijn krant, met een blik van: Wat ben jij toch een mal wijf.

‘Doe maar wat het goedkoopst is, Ellie. Ik merk er dan zelf toch niks meer van,’ klonk het botte antwoord.

Marike vond het schrijnend. Ellie had tot hem door willen dringen; willen zeggen dat er iets tussen hen moest gebeuren als ze er voor hun dood nog iets van wilden maken. Ellie en Cor waren duidelijk al lang bij elkaar, maar leken lichtjaren van elkaar verwijderd.

Verderop zat een Surinaamse man al een tijdje luidkeels en wild gesticulerend mobiel ruzie te maken. Zo klonk het tenminste. Het kon ook een toneeltje zijn, schatte ze in. Misschien was er wel niemand aan de lijn en moest hij even publiekelijk laten weten dat deze jongen niet met zich liet sollen.

Het was een mooie dag, maar niet gezegend door vlekkeloze communicatie, vond Marike. Kon je de conclusie trekken dat je al met al alleen beter af was? Dat ging haar te ver. Maar toch, teveel mensen die elkaar ontmoetten, kenden elkaar helemaal niet, of praatten totaal langs elkaar heen. Dat gold voor terloopse contacten, maar ook voor mensen die al jaren een relatie hadden. Ze botsten en schuurden, maar konden

elkaar niet bereiken. Waren ze er niet toe in staat of wilden ze het simpelweg niet?

Van zichzelf wist ze het wel. Ze wilde ooit best, maar zou nu nooit meer als eerste het achterste van haar tong laten zien. Marike hield haar passies verborgen en informeerde ook niet naar die van anderen. Tijdens het werk was het niet moeilijk het zakelijk te houden. Maar ook in de lift, in de kantine, in pauzes van overleggen en in de bus waren er beproefde formules om al pratend niets te zeggen. Het weer, vakantiebestemmingen, 'het is nog vroeg', 'het schiet niet op' of 'we mogen weer'. Ook meningen en observaties van de ander aanvullen of net een slag anders herhalen, werkte altijd en viel niet op. Want opvallen door helemaal niets te zeggen, wilde ze ook niet.

Het liefst wilde ze nog steeds echt contact maken. Erachter komen hoe een ander dacht over een nieuwe film of pas verschenen boek; of hij of zij gelukkig was, nog genoot van seks en hoe dan precies. Marike wilde weten hoe anderen in het leven stonden, wat ze er mooi aan vonden, waar ze van leerden en hoe ze er zin aan gaven.

Dat zou ze allemaal liever willen vragen. Maar dat deed ze niet meer. Ze liet zich zien met het masker van voorspelbare alledaagsheid en zag hetzelfde terug bij anderen, alsof ze in de spiegel keek. Contact was gaan lijken op een rituele bezwering om werkelijk contact te voorkomen. Begin in de lift dus over het weer! Dan overkomt je gegarandeerd niets. Haal opgelucht adem en ga door met de rest van je leven.

Het was niet dat ze het niet had geprobeerd. Haar pogingen om tot anderen door te dringen waren in het verleden hard afgestraft. Haar hoge verwachtingen en openheid hadden totale uitlevering van de ander geëist. Daar zat haar probleem. Haar vriendschappen en verhoudingen waren allemaal stukgelopen of doodgebloed omdat ze haar na

verloop van tijd te eng, te confronterend, te direct waren gaan vinden.

Te weinig mensen kennen elkaar, want te weinig mensen willen het.

Dat was haar conclusie geweest. Ze was welkom zolang ze zich beperkte tot schuren langs de buitenkant.

Zeg in elke situatie wat er van je wordt verwacht, doe leuk mee, graaf niet te diep, o ja, en blij vooral niet te lang hangen.

Marike realiseerde zich dat haar gedachten afdwaalden naar het verbitterde pad. Als ze het leven niet door een wat zonniger bril ging bekijken en niet meer geduld oefende met anderen, zou ze wel eens nooit meer van dat pad af kunnen komen. Ze was tweeëndertig jaar, combineerde een deeltijd-baan aan de universiteit met schrijverschap, was misschien soms wat eenzaam, maar zeker niet alleen. Kennissen zat.

Dus wat is mijn probleem? Ik ben hoogopgeleid en intelligent. Mijn biologische klok tikt als bij iedere andere vrouw, maar aan kinderen heb ik geen behoefte. Twee minpuntjes bij relatievorming op deze leeftijd. Mannen hebben het liefst een simpele muts die niet te moeilijk doet en het gezellig maakt thuis, toch?

Ja, misschien. En toch was er vast wel ergens net zo iemand als zij, die alle wetten van voorspelbaarheid wil tarten, bedacht ze vervolgens opgewekt.

Er kwam een enorme motor aanrijden. Bij het terras aangekomen, minderde hij vaart en stopte tenslotte bij haar tafel. Harley Davidson Nightrod, was op de futuristisch uitzierende, matzwarte machine te lezen. Ze had weinig verstand van motoren en hield er ook niet van, maar dit was een erg mooie machine. De vormgeving suggereerde een roofdier, midden in een sprong, al zijn samengebalde kracht etalerend. Er stapten twee mannen af die in haar richting liepen. Hun anonieme

kantooroutfit spoorde totaal niet met hun vervoermiddel. Een kil, nat beest liep over haar ruggengraat.

‘Goedemorgen dame, mogen wij u heel even gezelschap houden? Het duurt niet lang.’

‘Als jullie me iets willen verkopen of marktonderzoek doen, bedank ik voor de eer. Ik ben hier gekomen om even lekker rustig te lezen, als je het niet erg vindt.’

‘Intrigerende titel, “Wij zijn onze duim”. Je bent er nog niet ver in gekomen, zie ik.’

‘Nee, er is geen doorkomen aan. Een dom, populair wetenschappelijk verhaal. De auteur beweert dat onze duimafdruk weerspiegelt wie wij zijn, hoe we ons gedragen en welke keuzes we maken in het leven. Ik probeer zijn gedachtegang te volgen, maar van harte gaat het niet.’

‘Is dat je werk, boeken van anderen analyseren? Wat presteer je zelf eigenlijk? Je zit hier op een doordeweekse dag op een terras. Is dat jouw idee van werk, of heb je een vrije dag?’

‘Hoe bedoel je? Wat maakt het voor jullie uit waarom ik hier zit? Als je niet zegt wat je van mij wilt, wil ik graag dat je weggaat.’

De mannen maakten geen aanstalten. Eén van hen haalde op z’n gemak een beetje gewichtig een legitimatiepasje tevoorschijn. Hij maakte zich bekend als inspecteur van het ministerie van BZK. Dat stond voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De ander peilde of het indruk maakte.

De twee kwamen onpersoonlijk en hard over, ook al hadden ze niets onvriendelijks gezegd. Ze leken bij de conceptie in dezelfde mal geperst, met hun stekeltjeskop, zonnebril en licht pokdalige gezicht. Marike kreeg de kriebels van ze en hoopte dat het niet merkbaar was. Daar genoot dit soort kerels alleen maar van, vermoedde ze.

‘Het is onze taak, dame, om de maatschappij te ontlasten van overbodige mensen. Mensen die er niet in slagen als nuttig radertje mee te draaien in het mechaniek van de samen-

leving. Het debat dat hierover wordt gevoerd, zal u niet zijn ontgaan. Het beeld van de fiets wordt vaak gebruikt. We vinden dat er te weinig mensen op de pedalen staan en teveel mensen op de bagagedrager zitten. Daarom willen wij graag weten: Hoe rechtvaardig jij je bestaan? Heb je werk? En zo ja, schieten we daar als samenleving iets mee op of gaat het om nutteloze zelfbevrediging? Zeg het maar.'

'O, jullie dachten zeker: Laten we eens kijken wie er overdag op een terras rondhangt? Een goede kans dat daar een paar luie uitvreterers tussen zitten.'

Eén van de kerels schoot met een grijns naar voren en priemde een wijsvinger in haar richting. Een smerige nicotinevinger met een gescheurde nagel.

'Bingo! Aan je beoordelingsvermogen mankeert niets. Maar doe je er iets mee waar anderen ook wat aan hebben? Jahaa, dat is de cruciale vraag!'

De engerd had plezier om zijn spitsvondigheid en genoot van de bewonderende blik van zijn maat.

Marike overwoog dit idiote gesprek hier af te kappen. Als die kerels weigerden op te stappen, zou ze zelf weg kunnen gaan. Maar ze was nieuwsgierig geworden. Ze zou nu eens niet doen wat ieder normaal mens in deze situatie zou doen. Zoeken naar de uitgang. Ze bleef zitten waar ze zat. Zij was hier eerst, liet zich niet wegjagen en ging de confrontatie aan.

'Jullie mogen dan een legitimatie hebben, maar volgens mij kun je mensen niet zomaar op straat aan een verhoor onderwerpen, of zie ik dat verkeerd?'

'Tja, dat klopt. Maar als jij het type bent waar wij naar op zoek zijn, komen we vroeg of laat toch bij jou uit. Waarom zou je het ons en jezelf lastig maken?'

'Oké, mag ik jullie dan ook zomaar eens een brutale vraag stellen? Wat dachten jullie met die overbodige mensen te gaan doen? Ga je ze bijspijkeren in heropvoedingskampen, of zo?'

Daar moesten de mannen hartelijk om lachen. Ze gaven elkaar een knipoog en gingen even verzitten en leken nu echt ter zake te komen.

‘Nee, juffie, nu denk je even niet zo heel helder. Wat denk je dat zoiets zou kosten en wat het resultaat zou zijn? De meeste notoire leeglopers zullen nooit meer van nut worden. Als we die proberen te heropvoeden, zitten we als samenleving met een dubbele kostenpost. Nee, met deze categorie mensen gaan we tegen bescheiden kosten een heel ander traject in. We proberen een vorm van levensbeëindiging overeen te komen. Natuurlijk op een manier die past bij de persoon. Alle zorgvuldigheid die een dergelijk stap vergt, nemen we in acht. Wij zijn geen onmens.’

‘Ha, jullie willen een deel van de bevolking dat jullie nutteloos vinden domweg uitmoorden, begrijp ik dat goed? Met toestemming van wie, eigenlijk?’

‘Nu druk je je wel heel cru uit,’ deed één van de mannen bijna beledigd. ‘Er is natuurlijk geen sprake van moord, verre van. We proberen deze mensen alleen te overtuigen van de redelijkheid, vanuit maatschappelijk oogpunt gezien, van een keuze voor levensbeëindiging. Het is een kosteneffectieve maatregel die de samenleving per saldo sterker maakt en een individueel, uitzichtloos bestaan verkort. Wij doen ons werk, wij doen het grondig, maar alleen op basis van overtuiging. Onze ervaring is dat dit de meeste vruchten afwerpt.’

De mannen keken haar verwachtingsvol aan. Toen ze hen alleen verbouwereerd bleef aankijken, drongen ze verder aan.

‘Dus voor de draad ermee, dame. Aarzel niet, er kan je niets gebeuren. Vaak blijkt dat mensen eigenlijk al te lang op ons hebben zitten wachten omdat ze de slag zelf niet hebben kunnen maken. We hebben al veel mensen naar de nooduitgang geholpen en krijgen op het laatste moment vaak erg positieve respons. Doe jezelf niet tekort en grijp deze kans.’

Stel je lijdensweg niet onnodig uit. Samen komen we er wel uit!

‘Ik lijd nergens aan,’ zei Marike nu beslist, ‘en heb geen behoefte aan jullie hulp. Wij hebben dus niets samen. Willen jullie dan nu zo vriendelijk zijn weg te gaan?’

Nu ze met zekerheid wist dat ze met een stel idioten te maken had, had ze er genoeg van. Ze gebaarde met haar hand naar de motor, waar ze wat haar betrof opstapten en snel op wegreden, een spectaculair verkeersongeluk tegemoet.

Maar ze bleven zitten...

‘We kunnen het je nog makkelijker maken en je eerst eens thuis bezoeken. Om een beter beeld te krijgen. We kunnen je ook samen aan een lichamenlijk onderzoek onderwerpen. Dan blijkt je misschien toch van nut,’ zei de één smerig grijnzend en weer knipogend naar de ander.

‘Ja, je bent dan wel maar gemiddeld aantrekkelijk, maar in het donker zijn alle katjes griuw, zeggen wij altijd maar. Nogmaals, wij zijn geen onmenssen. Samen komen we er wel in!’ zei de ander vet mee grijnzend.’

Toen de smeerlap naar voren leunde, waarschijnlijk met de bedoeling haar te betasten - ze zou het nooit weten - hoorde ze een luid jankend geluid in de lucht boven hen. Er scheerde een groot passagiersvliegtuig laag over het plein. Het hing helemaal scheef en er kwamen grote rookwolken uit. Daarna viel een projectiel naar beneden, zo groot als een kleine vrachtwagen. Het leek een paar seconden te vertragen, alsof het even aarzelde waar het neer zou komen, versnelde weer en kwam uiteindelijk met enorm kabaal op het plein terecht. Het was één van de straalmotoren van het vliegtuig. Even later klonk een luide knal. Marike trok de voor de hand liggende conclusie dat het vliegtuig waar de motor vanaf kwam, niet ver daarvandaan neergestort moest zijn. De twee klootzakken aan haar tafel sprongen op en gingen er snel vandoor op hun Harley.

Het was opeens niet meer zo'n mooie dag. De hemel was gescheurd met een geluid van krijzend metaal. Traag vielen brokstukken neer, veerden nog één keer omhoog en bleven toen naschommelend of rondtollend liggen. Het plein was bezaaid met schroot en ging gedeeltelijk schuil onder een smerige zwarte rookwalm. Ze voelde zich opeens bezoedeld, plakkerig en totaal uit het lood geslagen. Het terras was leeggestroomd en in de verte waren sirenes te horen, maar Marike bleef als vastgenageld zitten. Het draadje dat haar bijeengehouden had knapte. Ze had het gevoel alle controle te verliezen. Maar ze voelde ook vriendelijke ogen op zich gericht en helpende handen die haar bijeen hielden.

En toen verscheen zij.

Twee tafels verder nam Marike een beweging waar die ze niet kon plaatsen. Ze zag een etherische, transparante gedaante van een vrouw die haar vaag bekend voorkwam. Ze leek op haar gemak op een terrasstoel te zitten, haar ranke benen onder haar licht doorschijnende, witte gewaad over elkaar heen geslagen. Haar lange, donkere haren traag bewegend, hoewel er geen zuchtje wind stond op het plein. Ze draaide haar hoofd langzaam naar Marike en keek haar glimlachend en intens, liefdevol aan.

Marike's hart klopte in haar keel en ze voelde een steek in haar hart. Van wat? Angst, emotie, verliefdheid? Het leek van alles wat te zijn. Ze begreep er niets van. De verpletterend mooie vrouw bleef haar aankijken en vervaagde langzaam, nadat ze een uitnodigend gebaar naar Marike had gemaakt.

De rook op het plein werd nu dikker. Ze zag schimmen van gehavende mensen die uit vliegtuigstoelen probeerden te komen en bungelende zuurstofmaskers van zich afsloegen. Ze vielen plotseling opzij en raakten verward in een kluwen van radeloze, schreeuwende mensen die beseften dat ze reddeloos verloren waren. Bekenden, maar ook wildvreemden, omklemden elkaar in een laatste poging elkaar te

bereiken; contact te maken als reisgenoten in een minuscule tijdspanne van de onmetelijke tijd. En dan te sterven.

Marike zat als versteend in haar stoel terwijl tranen van diep verdriet over haar wangen stroomden. Brandweermannen en hulpverleners kwamen het plein op en probeerden de situatie onder controle te krijgen. Twee van hen kwamen op haar afgerend.

‘Mevrouw gaat u hier alstublieft snel weg! Het is hier niet veilig. Bent u wel in orde?’

Marike reageerde niet en bleef met een betraand gezicht naar de rookwolken kijken.

‘Ze is volgens mij totaal in shock, man. Maar ze moet hier wel weg. Laten we haar het plein af begeleiden en daar vragen of iemand uit de buurt haar overneemt. We moeten nu als sodemieter het plein afzetten en de omgeving veilig stellen.’

Ze haalden Marike uit haar stoel, trokken elk een arm over hun schouder en voerden haar weg. Om de hoek van het plein ontfermde een ouder Utrechts echtpaar zich over haar.

‘Je mot ‘r effe aafdeppe met een zaddoek, wijffie. Dat meesie is totaol overstuur, waar.’

‘Máan, houw jij je groate slaoi-emmer, ik wiet heus wel wat ik doen mot.’

‘O ja, ken jij ‘t wel weer helemaal allenig aaf, Suus. Is het weer zo laot?’

‘Krijg toch een vette huid máan, dan kekke pataat bakke.’

Marike begon langzaam maar zeker weer bij haar positieven te komen door het goedmoedige, plat Utrechtse gekissebis van het paar. Ze bedankte hen en zei dat ze zich wel weer zou redden. Ze woonde hier niet ver vandaan. Maar het tweetal was er niet gerust op en was vastbesloten haar veilig thuis af te leveren. Dat hadden ze die kerels beloofd, dus dat zouden ze doen ook. Ze spraken onderweg na over het weinige dat ze

van het vliegtuigongeluk wisten. De twee oudjes leken broodnuchtere types, maar waren niettemin erg onder de indruk dat zo iets midden in de stad kon gebeuren. Ze namen bij haar deur afscheid.

Marike had het gevoel als een totaal ander mens binnen te komen dan ze die ochtend naar buiten was gegaan. Haar eerste impuls was: de televisie aanzetten om informatie te krijgen over het ongeluk. Daar zag ze van af. Wat schoot ze op met informatie?

Ze wist nog van vorige vliegtuigrampen wat er zou volgen. Zinloze speculaties over de oorzaak, die toch nooit direct bekend werd. Gezanik over de zwarte doos, de cockpitvoice-recorder en natuurlijk de passagierslijsten, die niet vrijgegeven werden voordat alle nabestaanden waren geïnformeerd.

Op dit soort rampen volgde een standaard cocktail van repeterende desinformatie. Daarmee hielpen de media het meelevende publiek de eerste dag door te komen. De tweede dag begon het speculeren over de schuldvraag. En dan het onvermijdelijke gemekker over de hulpverlening die te laat op gang was gekomen, slecht was gecoördineerd, of beide.

Maar zij had iets uitzonderlijks meegemaakt, waar geen enkel nieuwsbericht helderheid in zou kunnen brengen. Marike besepte dat ze deze ervaring stevig wilde vasthouden. Ze wilde niet dat zij zou ondersneeuwen door een voorspelbare litanie van platte nieuwsfeiten. De televisie bleef uit. Ze zou morgen wel een krant kopen.

Maar ook dat deed ze niet.

Ze zette thee en liet de gebeurtenissen nog eens aan zich voorbij trekken. Er waren drie heel ongewone dingen achter elkaar gebeurd, die ze moeilijk kon duiden. Eerst die twee smeerlappen, die een wel heel omslachtige manier hadden gekozen om een vrouw alleen lastig te vallen. Er waren

betere manieren en zeker meer voor de hand liggende plaatsen dan een goed bezet terras.

Dan het vliegtuigongeluk. Op zichzelf iets dat kan gebeuren, al is het uitzonderlijk. Utrecht lag voor zover zij wist ver van de aan- en uitvliegroutes van Schiphol.

Maar wat na het vallen van die motor volgde, sloeg alles. De geruststellende gedaante van een vrouw die haar wenkte; die haar van binnen keihard had geraakt. En dan de beelden die ze daarna opving uit het vliegtuig, vlak voor het neerstortte. Het leek zo écht. Alsof ze er bij was geweest!

Ze zou er lang en grondig bij stilstaan. Het hele gebeuren wemelde van betekenis, op zoek naar woorden om er uitdrukking aan te geven. Ze kon ze nog niet vinden. Ze voelde wel dat het alles met haar zelf te maken had. Vreemd. Hoe intiem kon een vliegtuigongeluk zijn voor iemand die er niet rechtstreeks bij betrokken is? Wie waren die mensen met wie ze zich zo verbonden had gevoeld; zich zelfs nu nog verbonden voelde?

2

Marike zocht spullen bij elkaar voor haar vakantie. De afgelopen weken had ze bewust zoveel mogelijk net als anders doorgebracht. Het ongeluk hield haar onophoudelijk bezig, maar niet op een manier die iets te maken had met de buitenwereld. Daar schermde ze zich nog steeds zorgvuldig van af. Ze had zoals gewoonlijk boodschappen gedaan en de post doorgenomen. Gewoonlijk kwamen rond 5 juni, vier dagen na haar verjaardag, de lollig bedoelde excuuskaartjes binnen met: 'Oeps, je verjaardag vergeten. Evengoed van harte!'

Ze had zich er wel eens in verdiept waarom dat haar juist zo vaak overkwam en veel anderen die ze kende vrijwel niet. Analyticus als ze was, had ze er een klein empirisch onderzoek aan gewijd. Een maand lang had ze iedereen die ze tegenkwam gevraagd naar hun geboortedatum en het aantal te laat ontvangen verjaardagskaartjes. Ze vroeg ook op welke manier zij zichzelf herinnerden aan de verjaardagen van anderen.

Wat bleek? De meesten gebruikten nog steeds de maandkalender op de WC als geheugensteun. Het vergeten van verjaardagen bleek verband te houden met je plaats op deze kalender. Wie de eerste van de maand jarig was, maakte het minste kans op een verjaardagskaart. Want op het moment dat de volgende maand op de kalender werd omgeslagen, was het al te laat voor een kaartje. Zo simpel was het. Jarigen die tussen de vijfde en de veertiende van de maand jarig waren, konden rekenen op een 95% score van tijdige felicitaties en kregen vrijwel nooit sorry-kaartjes.

Op de laatste dagen van de maand vond Marike weer een significante daling. Dan had je op de WC al weer zo lang naar dezelfde plaat zitten turen, dat de overige informatie ook niet meer goed doordrong, analyseerde ze. Toch kreeg iemand die de laatste dag van de maand jarig was nog altijd meer kaartjes dan de jarigen aan het begin van de maand, zoals zij.

Marike was blij dat ze een verklaring had gevonden in het menselijk gewoontegedrag. Ze hoefde de oorzaak niet bij zichzelf te zoeken. Dat kennissen dachten: 'voor saaie gevallen die je gewoon vergeet, zoals als Marike, slaan we vast vijftig excuuskaartjes in. Dat is goedkoper dan per stuk kopen'.

Het was nu 25 juni. Er waren dit jaar maar drie kaartjes op de mat gevallen. Alle van kennissen uit een ver verleden.

Ze had zich maanden geleden ingeschreven voor een georganiseerde busreis, eind juni, naar de Hunsrück in Duitsland. Daar zou ze met een twintigtal onbekende mensen gaan fietsen. Dat had ze wel vaker gedaan en ze voelde dat ze hard toe was aan verandering van omgeving.

Het werk op de universiteit viel haar steeds zwaarder. Toen ze nog voltijd in dienst was, draaide ze ook volop mee in de faculteitsraad en in andere bestuurlijke organen. Ze had het gevoel haar werkzame leven redelijk in de hand te hebben. Nadat ze meer tijd had vrijgemaakt om te schrijven, was ze minder college gaan geven. Ook gaf ze haar bestuurlijke verplichtingen één voor één op. De vergaderingen waar ze nog wel geacht werd aanwezig te zijn, ervoer ze nu als een loden last.

De meeste tijd ging op aan gepraat over verplichtingen waardoor de universiteit beter zou gaan scoren. Hoger scoren op de 'ranking list' van universiteiten en hogescholen was essentieel, omdat het universitair onderwijs in Nederland internationaal onvoldoende concurrerend bleek te zijn.

Marike vond dat deze scoordrift steeds meer ten koste ging van de inhoud van haar werk. Ze vond er steeds minder in terug wat het voor haar ooit interessant had gemaakt. Want het betekende dat vakdisciplines en inhoudelijke thema's die zij belangrijk vond, er langzaam maar zeker uit werden gewerkt.

'Marktconform werken' betekende: internationaal gezien voorspelbare eenheidsworst opdienen. En verder moest er natuurlijk flink gepubliceerd worden. Kon niet schelen waarover, als het maar niet om verifieerbaar plagiaat ging waardoor de universiteit imagoschade kon oplopen.

Op faculteitsraadvergaderingen was er voortdurende druk om het papierwerk ruim voor de eerstvolgende visitatie door het ministerie van OCW op orde te krijgen. Marike kon het geneuzel soms nauwelijks uitzitten en begon dan aan allerlei melig tijdverdrijf. Poppetjes tekenen op de agenda. Of de zaal rond te kijken en zichzelf afvragen met wie uit het gezelschap ze het zou willen doen als het echt móest. Want van harte zou het met geen van allen gaan. Misschien dan toch maar die Ashraf van de vakgroep contemporaine filosofie? Ze had hem eens zien joggen bij de Uithof. Fantastisch lijf. Maar ze vond hem verder lelijk en hij hoorde zichzelf wel erg graag oreren. Ach, dan trok ze wel een zak over zijn kop, grinnikte ze in zichzelf. Wel opletten dat je niet zichtbaar gaat zitten grinniken.

Nu het haar te binnen schoot, lachte ze wel hardop. Ze schaamde zich niet voor haar gedachten, maar dit spelletje was geen goed teken. Betekende het niet dat ze zich een buitenstaander was gaan voelen en haar collega's als dingen was gaan zien? Toen ze nog actief meedeed had deze wereld er anders uitgezien. Nu ze niet meer volop meedeed, zagen ze haar niet meer voor vol aan. Ze was teruggezakt naar het niveau van onbeduidend productiedier, dat de marsorders van anderen moest aannemen. Verbeelde ze het zich, of

vonden ze haar tegenwoordig een beetje vreemd? Maar wie in deze wereld was niet vreemd? Ze waren niet meer dan bekende gezichten voor elkaar en verder allemaal bezig met hun eigen positie op de academische apenrots. Voor zover ze wist kwamen er tussen haar collega's onderling geen vriendschappen voor. Ze hadden een functie te vervullen in een gemeenschappelijke ruimte. Een verstandhouding en een paar academische rituelen waren voldoende om de zaak probleemloos te laten voortkabbelen.

In de laatste faculteitsraadvergadering voor het zomerreces hadden ze weer eens gesoebat over het lesaanbod voor het semester na de zomer. Lang was er een zekere vrijheid geweest om als docent een eigen invulling te geven aan de inhoud van colleges. Maar ook hier had het marktdenken toegeslagen. Marike doceerde kentheorie en metafysica. Ze had colleges willen geven over de 'Fenomenologie van de waarneming in de 20e eeuwse kunst en filosofie,' maar dit werd als 'te weinig concreet' beoordeeld. Het lesprogramma moest meer maatschappelijke relevantie uitstralen. Zij moest meer aansluiting zoeken bij het actuele maatschappelijke debat. Dat Marike van plan was een link naar de actualiteit te leggen was niet genoeg. Het ging erom dit al in de presentatie en themakeuze duidelijk te maken. Daarom werd iedereen verzocht in de omschrijving van colleges in de studiegids verwijzingen op te nemen naar het integratiedebat, de klimaatproblematiek of een andere brandende kwestie die niet van de krantenpagina's weg te branden was. Voor de gammawetenschappen was dit essentieel om aantrekkelijk te blijven voor nieuwe studenten. Met een ivoren toren-imago schreven ze je al snel als suf af en kozen ze voor universiteiten waar de waan van de dag niet werd geschuwd. Daarom moesten ze meer vraaggericht werken in plaats van aanbodgericht.

'Gelul!' brulde ze plotseling kwaad naar haar spiegelbeeld, terwijl ze haar haar borstelde, meteen daarna ondeugend grinnikend om haar uitbarsting.

Het afgelopen jaar had ze al het gevoel gehad alsof ze haar met zorg grootgebrachte, filosofische tienerdochters de hoer liet spelen, zonder ze de kans te geven normaal volwassen te worden. Te grabbel gegooid aan de waan van de dag. Dat was een andere reden waardoor ze zich steeds meer buitenstaander was gaan voelen. Wat kon ze doen? Meebuigen en tegen haar zin een obligaat programma afdraaien? De meeste van haar collega's lieten zich uit lijfsbehoud meedrijven met de stroom. De enkeling die tegen de stroom in roeide, hield het niet lang vol en was snel uit beeld. Ook Marike voelde zichzelf langzaam kopje onder gaan. Ze zocht inhoudelijke voldoening steeds meer buiten haar werk, in haar schrijverschap. Over twee weken kon ze weer even boven water komen, ademhalen en kracht verzamelen voor weer een nieuw jaar.

'Houd moed, meid!' sprak ze zichzelf weer toe in de spiegel, zachter nu.

Ze herhaalde het een paar keer, als een mantra. Het klonk meer wanhopig dan overtuigend. Want voor het eerst kon ze zich goed voorstellen dat het er niet meer van zou komen. Dat ze thuis zou blijven en alleen nog maar zou schrijven. Dat ze desnoods naar de voedselbank zou gaan als ze daar niet van zou kunnen leven. Alles liever dan nog een jaar overleven in de academische slangenkuil.

Het was de dag voor haar vertrek naar de Hunsrück. Marike was de afgelopen drie weken alleen buiten de deur geweest om boodschappen te doen en onderbrak nu even het inpakken van haar reistas.

Opnieuw zochten haar ogen de spiegel. Ze nam zichzelf aandachtig op.

‘Wat ben ik eigenlijk voor vrouw? Ben ik echt maar gemiddeld aantrekkelijk?’ mompelde ze naar haar spiegelbeeld.

Als ze zichzelf neutraal probeerde te beschrijven, had haar lichaam de juiste proporties. Het was nergens te lang of te dik; op de strategische plaatsen welgevormd, zij het misschien hier en daar licht knokig. Ze had halflang donkerblond, modieus gekapt haar met enkele lichtblonde highlights. Vaak droeg ze broeken, maar niet om lelijke benen aan het oog te onttrekken. Daar was niks mis mee. Haar gezicht was redelijk symmetrisch en qua verhoudingen gebalanceerd. Voor zover het iets uitdrukte, was het een kritische afstandelijkheid.

Als ze het voor zichzelf samenvatte in een eindoordeel, waren alle ingrediënten voor een mooie vrouw aanwezig. Ze was misschien ‘maar gemiddeld aantrekkelijk’ omdat er niets was wat haar uiterlijke kwaliteiten samenvatte en liet schijnen. Ze was een knap getekende stripfiguur waarvan de tekenaar de kleur was vergeten, zodat er alleen maar een weinig zeggend omhulsel was te zien, waar ‘op zich niets mis mee’ was.

‘Heeft die rotvent op het terras dát bedoeld?’ vroeg ze haar spiegelbeeld.

Maar ze betwijfelde of dat soort lui wel een gevoelige kant bleken te hebben voor vrouwen met een warmere uitstraling.

Het waren kille aaseters geweest, op zoek naar een makkelijke prooi.

Hoe dan ook, als ze heel eerlijk was miste ze ontegenzeggelijk iets. Waarschijnlijk hetzelfde wat haar manuscripten misten, afgaande op hoe uitgevers hadden gereageerd.

‘De architectuur van uw roman is goed, maar het ontbreekt wel aan warmte, zeggingskracht. De personages lijken teveel gebaseerd op intellectuele analyse, waardoor ik mij als lezer moeilijk met hen kan identificeren. Je kunt ze verstandelijk van elkaar onderscheiden, maar ze komen niet tot leven. Ik zie echter zeker publicatiemogelijkheden als u zich op dat punt weet te verbeteren.’

En met dit sprankje hoop was zij bezig aan alweer haar twaalfde aanzet tot een roman, zonder dat een van de vorige was gepubliceerd.

Met haar pogingen een dichtbundel te publiceren ging het al niet veel beter. Ben je dan wel schrijver, vroeg ze zich soms wel eens af? Ja, natuurlijk was ze dat! Ze schreef namelijk in de eerste plaats voor zichzelf. Ze wilde zich uitdrukken. Want ze zat hopeloos op slot en zocht naar de sleutel. Via het schrijven wilde ze weer zichzelf worden. En via dat zelf in contact komen, naar buiten breken, zich vrij maken, zich verliezen in de wereld!

Dat was wat ze ervan verwachtte. Haar wanhopig schrijven had alles te maken met zichzelf, als schrale stripfiguur die naar inkleuring zocht. Ze hoopte op een doorbraak.

Toen kwam dat vliegtuig. De beelden schoten weer door haar heen. De door de hele cabine heen zeilende bagage. Mensen die in paniek schreeuwden of onder voet werden gelopen. Onbekenden die zich aan elkaar vastklampten toen ze reddeloos verloren leken en werden opgeëist door de domme zwaartekracht. Wat hadden die mensen nog te wensen gehad,

behalve één laatste simpel gevoel van nabijheid en warmte van een willekeurige medemens?

Ze schaamde zich niet dat ze nog leefde en ambities had. Dat was het niet. Ze voelde gewoon dat zij getuige was geweest van iets dat voor haar van betekenis was. Marike liet de beelden telkens opnieuw aan zich voorbij trekken, in de hoop een aanknopingspunt te vinden waar ze mee verder kon. Ze had nooit een serieuze gedachte gewijd aan zwanger worden, maar ze voelde zich nu in verwachting. Wetend dat ze moest wachten tot ze gewenkt werd door de transparante verschijning van de vrouw. Ze had haar Clea genoemd. Een naam was belangrijk.

Bij al deze gedachten hadden haar handen stilgestaan. Wat had ze net ook alweer bedacht dat ze beslist niet mocht vergeten mee te nemen? Haar racefietsoutfit lag klaar. O ja, ze zou een notebook meenemen! Het was vakantie, maar je wist maar nooit. Die dingen wogen niets en als ze een goede inval kreeg, wilde ze die direct kunnen vastleggen.

Notitieboekjes waren maar niks. Als je een goede gedachte een dag kon vasthouden was het meestal iets. Anders niet. En die gedachte tikte ze dan 's avonds als aantekening in.

Ze bedacht dat ze voor haar vertrek een snelle belronde langs familie en bekenden moest doen. Dan wisten ze waar zij uithing. Eerst moeder maar, dan had ze meteen het langste gesprek gehad. Nadat ze het nummer had ingetoetst, hoorde ze eerst een tijdlang niets, gevolgd door de schrille oplopende drietonenreeks die je hoort als je belt naar een afgesloten nummer. Vreemd. Mam had na het ongeluk ook geen contact opgenomen om te vragen of alles goed met haar ging, realiseerde ze zich nu pas. Dat was eigenlijk niets voor haar. Ze hadden niet zo heel regelmatig contact meer. Maar als er iets was, belden ze.